

ชุดกริยาในภาษาไทย: กริยาเรียงหรืออื่นใด?

Verbs in series in Thai: Serial verbs or others?

อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา*

sunchalee@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ชุดกริยาในภาษาไทย เพื่อศึกษาและจำแนกหน่วยสร้างกริยาเรียงออกเป็นกริยาเรียงต้นแบบและกริยาเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบ และเพื่อศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำกริยาในกริยาเรียงประเภทหลัง โดยมีกรอบแนวคิดของไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษาและแนวคิดเชิงประวัติเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์และหมวดหมู่ไวยากรณ์ที่เหลื่อมซ้อนกัน โดยรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาวิจัยกริยาเรียงที่ผ่านมา รวมถึงการใช้ภาษาไทยทั่วไปในปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า หน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบมีกริยาทุกคำเป็นกริยาแท้เป็นภาคแสดงที่ซับซ้อน มีความสัมพันธ์ทางความหมายปรากฏใน 6 ลักษณะ ส่วนหน่วยสร้างกริยาเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบ มีกริยาคำหนึ่งเป็นกริยาแท้และกริยาคำอื่นไม่ใช่กริยาแท้ มีวากยสัมพันธ์ปรากฏใน 6 ลักษณะด้วยกัน

คำสำคัญ: ชุดกริยา, หน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบ, หน่วยสร้างกริยาเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบ, การกลายเป็นคำไวยากรณ์, หมวดหมู่ไวยากรณ์ที่เหลื่อมซ้อนกัน

* รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

Abstract

This research paper is an analysis of verbs in series in Thai. It is an attempt to seek for a set of prototypical serial verb constructions and less prototypical constructions and to find out grammatical categories in the later type. The analysis is based on the linguistic framework of Functional-Typological Grammar and a diachronic perspective concerning grammaticalization and overlapping categories. Data are drawn from both previous studies and present usages. The results show that the prototypical constructions carries only finite verbs as a complex predicate in 6 semantic characteristics and the less prototypical constructions carry only one finite verb and, at least, a non-finite verb in 6 syntactic characteristics.

Keywords: verbs in series, prototypical serial verb constructions, less prototypical serial verb constructions, grammaticalization, overlapping categories

1. บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาหนึ่งที่มีลักษณะเด่นในเรื่องของการมีโครงสร้างที่เป็นคำกริยาหรือกริยาวลีปรากฏเรียงต่อกัน โดยไม่มีคำเชื่อม (ซึ่งอาจมีคำนามมาคั่นได้ ถ้ากริยาคำหน้าเป็นกริยากรรม) เช่น เขาลื่นล้ม เขาใช้ขอบชุดดิน เขาเดินกลับเข้าไปในบ้าน ฯลฯ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่จะขอเรียกอย่างกว้างๆ ว่าชุดกริยา (verbs in series) ชุดกริยาอาจมีจำนวนกริยามากนับ 10 คำ เช่น คิมแล้วรู้สึกสดชื่นกระปรี้กระเปร่าแก้กระหายได้จริงๆ

ชุดกริยาเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจศึกษามาตลอด โดยงานวิจัยส่วนใหญ่ทำการศึกษาภายใต้ชื่อว่า “กริยาเรียง” (serial verbs) สำหรับการศึกษากริยาเรียงในภาษาไทยที่ผ่านมามีจำนวนไม่น้อย ที่สำคัญได้แก่ นววรรณ พันธุเมธา (2510) Sereecharoensatit (1984) ฉะอ้อน ทาระบุตร (2528) Thepkanjana (1986) Iwasaki (1989) สุดา รั้งกุพันธุ์ (2535) Wilawan (1993) ยาใจ ชูวิชา (2536) โสภาวรณ แสงไชย (2536) จรัสดาว อินทรทัศน (2539) Muansuwan (2002) และกึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (2549) ตามลำดับ โดยงานวิจัยเหล่านี้มีความแตกต่างกันในเรื่องของแนวคิดและทฤษฎีไวยากรณ์ที่เป็นพื้นฐานการวิเคราะห์ เช่น ไวยากรณ์โครงสร้าง ไวยากรณ์ปริวรรต ไวยากรณ์ความหมายเพิ่มพูน ไวยากรณ์การก ไวยากรณ์หน้าที่นิยม ฯลฯ มีความแตกต่างในเรื่องขอบเขตของการศึกษา เช่น โครงสร้างวากยสัมพันธ์ วรรณศาสตร์ ฯลฯ และที่สำคัญ มีความแตกต่างขัดแย้งกันในเรื่องของขอบเขตความหมายของกริยาเรียงที่มีตั้งแต่ความหมายที่แคบ หมายถึงรูปแบบที่มีคุณสมบัติเป็นกริยาแท้เท่านั้น และกว้างขึ้นเป็นรูปแบบที่รวมเอากริยาไม่แท้หรือกริยาที่ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์มาแล้วในระดับต่างๆ โดยมีหลายงานวิจัยที่มีขอบเขตแตกต่างกันไป อีก ตลอดจนมีงานวิจัยที่อ้างว่าไม่มีกริยาเรียงในภาษาไทยอีกต่อไปแล้ว เนื่องจากกริยาที่ปรากฏเรียงต่อกันดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ไปหมดแล้ว

การศึกษาวิเคราะห์กริยาเรียงล่าสุดคือ กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (2549) ซึ่งพยายามที่จะขุดข้อขัดแย้งดังกล่าว โดยใช้แนวทางที่เป็นการประณีตประណมากที่สุด นั่นคือเป็นการศึกษาวากยสัมพันธ์และวรรณศาสตร์ของหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทยในแนวแบบลักษณะภาษา (typological approach) แนวหนึ่ง ที่ใช้กรอบการวิเคราะห์โครงสร้างกริยาเรียงของ Aikhenvald (อ้างถึงในกิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 2549) การศึกษาวิเคราะห์นี้

จัดให้หน่วยสร้างที่ทุกงานวิจัยเรียกว่ากริยาเรียงเป็น “กริยาเรียงต้นแบบ” (prototypical serial verb constructions) และให้หน่วยสร้างจำนวนหนึ่งที่เรียกว่ากริยาเรียงในบางงานวิจัยเท่านั้น เป็น “กริยาเรียงชายขอบ” (non-prototypical serial verb constructions)

กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา ศึกษาอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ของคำกริยาเพียง 2 คำ หรือกริยาวลีเพียง 2 วลีที่เรียงต่อกันในหน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบ เนื่องจากมีแนวคิดว่า ความสัมพันธ์ทางความหมายในหน่วยสร้างกริยาเรียงปรากฏระหว่างคำกริยาเพียง 2 คำ หรือกริยาวลีเพียง 2 วลีเท่านั้น กริยาเรียงต้นแบบในงานวิจัยนี้มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่แสดง โดย 1) ความสัมพันธ์ทางความหมายของคำกริยาหรือกริยาวลี 2 คำหรือ 2 วลีที่สัมพันธ์กัน อย่างใกล้ชิด สามารถแสดงเหตุการณ์เดียวที่ซับซ้อน และ 2) ลักษณะของเหตุการณ์

ความสัมพันธ์ทางความหมายของคำกริยา แบ่งเป็น 1) การเกิดต่อเนื่องกันของเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ แบ่งเป็น ก) เหตุการณ์หนึ่งแสดงวัตถุประสงค์ เช่น *เขาปีงปลา กิน เขาไปทำงาน เขาเอามีด หั่นขนมปัง* ข) เหตุการณ์หนึ่งแสดงผล เช่น *ผู้ร้ายฆ่าตำรวจตาย เขาป่วยตาย* 2) การเกิดพร้อมกันของเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ เช่น *เขาโบกมือลา* 3) กริยาคำหนึ่งแสดงอาการกริยาหรือลักษณะของกริยาอีกคำหนึ่ง แบ่งได้เป็น ก) ทำทางของร่างกาย เช่น *เขาเดินกินไอศกรีม* และ ข) อาการกริยาและวิธีการ เช่น *เขาแอบกินขนมในห้อง เขาตั้งใจทำงาน* ค) ลักษณะ เช่น *เขาวิ่งเร็ว เขาตอบถูก* 4) กริยาคำหนึ่งแสดงความรู้สึกหรือทัศนคติต่อกริยาอีกคำหนึ่ง เช่น *เขาชอบว่ายน้ำ เขาเบื่อเรียน* 5) กริยาคำหนึ่งแสดงการรับรู้ต่อกริยาอีกคำหนึ่ง เช่น *ฉันเห็นเขาขโมยเงิน* 6) กริยาคำหนึ่งแสดงการปฏิบัติต่อกริยาอีกคำหนึ่ง เช่น *เขาเริ่มทาสีบ้าน เขาลืมทำการบ้าน* 7) ความสัมพันธ์เชิงเท่าเทียมและเปรียบเทียบ เช่น *เขาสูงเท่าฉัน เขาพูดเหมือนเด็ก* และ 8) กริยาคำหนึ่งแสดงทิศทางของอีกคำหนึ่ง เช่น *เขาย้อนมา เขาถอยออก*

ลักษณะของเหตุการณ์ในหน่วยสร้างกริยาเรียงแบ่งเป็น 1) เหตุการณ์ที่เกิดเรียงต่อกัน โดยไม่มีช่วงห่างให้สังเกตได้ ได้แก่ หน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีความสัมพันธ์ทางความหมายในข้อ 1 ย่อหน้าที่ผ่านมา เช่น *เขาปีงปลา กิน เขาป่วยตาย* 2) เหตุการณ์ที่เกิดพร้อมกัน ดังในข้อ 2 3 7 และ 8 ย่อหน้าที่ผ่านมา เช่น *เขาโบกมือลา เขานั่งอ่านหนังสือพิมพ์ เขาสูงเท่าฉัน เขาเดินกลับเข้าไป* 3) เหตุการณ์ที่เกิดในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังในข้อ 3 ย่อหน้าที่ผ่านมา

เช่น *เขาวิ่งช้า เขามาสาย* 4) เหตุการณ์ที่แสดงปฏิบัติการต่อการกระทำหนึ่งๆ ดังในข้อ 6 ย่อหน้าที่ผ่านมา เช่น *เขาเริ่มทาสีบ้าน เขาหยุดร้องเพลง* 5) เหตุการณ์ที่แสดงความรู้สึกรู้สึกหรือทัศนคติต่อเหตุการณ์หนึ่งๆ ดังในข้อ 4 และ 5 ย่อหน้าที่ผ่านมา เช่น *เขาชอบว่ายน้ำ เขารู้สึกห้วนไห้ว* และ 6) เหตุการณ์ที่แสดงประสาทสัมผัส ดังในข้อ 5 ย่อหน้าที่ผ่านมา เช่น *ฉันเห็นเขา โมยเงิน*

ส่วนคุณสมบัติทางรูปและวากยสัมพันธ์ของกริยาเรียงต้นแบบในภาษาไทยนั้นมีดังนี้คือ 1) อาจประกอบด้วยคำกริยามากกว่าหนึ่งคำ 2) สามารถมีประเภททางไวยากรณ์บางประเภท เช่น ปฏิเสธ ปรากฏหน้ากริยาใดก็ได้ 3) กริยาทุกคำอาจทำหน้าที่เป็นภาคแสดงของผู้ร่วมเหตุการณ์ ซึ่งจะเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์เดียวกัน เช่น *เขาไปทำงาน* หรือผู้ร่วมเหตุการณ์คนละคนกันก็ได้ เช่น *เขาผลักผู้ร้ายตกเหว* และ 4) คำกริยาคำหนึ่งอาจทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย เช่น *เขาวาดรูปเก่ง* กริยาเรียงที่นอกเหนือจากเกณฑ์ดังกล่าวจะถือเป็นกริยาเรียงขยายขอบ เป็นต้นว่า กริยาเรียงนั้นเป็นคำประสมซ้อน เช่น *จับจด* กริยาเรียงนั้นมีความสัมพันธ์ที่หลวม เช่น *เดินสูบบุหรี่ร้องเพลง* และกริยาเรียงนั้นมีกริยาคำหนึ่งเป็นคำไวยากรณ์ เช่น *ว่ายน้ำได้*

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (2549) จะเป็นการศึกษาวิเคราะห์หน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีความละเอียดลึกซึ้ง ในกรอบทฤษฎีที่สามารถให้คำตอบต่อประเด็นปัญหาที่เคยปรากฏ ตลอดจนมีประสิทธิภาพในการแยกแยะความสัมพันธ์ที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงลักษณะต่างๆ แต่ก็ยังคงประเด็นปัญหาไว้ เช่น การวิเคราะห์คุณสมบัติของกริยาเรียงยังมีความซ้ำซ้อนกัน การวิเคราะห์ในบางประเด็นยังเปิดเป็นปัญหาไว้ เช่น ความขัดแย้งระหว่างคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาที่ต้องการส่วนเติมเต็ม และกริยาที่เป็นส่วนเติมเต็ม ความไม่ชัดเจนในหน้าที่ของคำกริยา ให้ ฯลฯ การวิเคราะห์ยังไม่สามารถอธิบายกริยาเรียงบางลักษณะ เช่น กริยาเรียงที่มีสัมพันธกริยา (copular verbs) ประกอบอยู่ด้วย และที่สำคัญ ยังไม่สามารถให้คำตอบได้อย่างชัดเจนว่า ชุดกริยาที่ไม่ใช่กริยาเรียงต้นแบบนั้น สามารถพิจารณาเป็นหน่วยสร้างไวยากรณ์ในลักษณะใดได้บ้าง เหล่านี้เป็นต้น การศึกษาวิเคราะห์เรื่องกริยาเรียงในภาษาไทยจึงยังคงต้องการงานวิจัยที่ต่อยอดในอีกหลายประเด็นเพื่อให้ครอบคลุมและชัดเจนเป็นระบบมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับที่กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา เอง ได้กล่าวไว้ว่า “งานวิจัยเรื่องนี้ให้ภาพส่วนหนึ่งของหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทยเท่านั้น ยังมีประเด็นอีกหลายประเด็นที่น่าทำวิจัยในอนาคต อาทิ การ

กลายเป็นคำไวยกรณ์ของคำกริยาในหน่วยสร้างกริยาเรียง ข้อจำกัดของการเกิดร่วมกันในหน่วยสร้างกริยาเรียง ฯลฯ” (กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 2549, น. 165)

การศึกษาวิเคราะห์ชุดกริยาในภาษาไทยในบทความนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ใหม่ (re-analysis) เพื่อจำแนกชุดกริยาในภาษาไทยออกเป็นหน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบ (prototypical serial verb constructions) และหน่วยสร้างกริยาเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบ (less prototypical serial verb constructions) โดยพิจารณาจากการมีหน้าที่ทางไวยกรณ์ของกริยา และเพื่อศึกษาหน้าที่ทางไวยกรณ์ของคำกริยาในกริยาเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบ โดยมีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับวากยสัมพันธ์และหน่วยสร้างกริยาเรียงอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีไวยกรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา (Functional-Typological Grammar) นำโดย Givón (1984, 1990, และ 2001) ซึ่งวิเคราะห์ภาษาโดยพิจารณารูปและความหมาย (โดยเน้นความหมายในการสื่อสาร) เป็นแกนสำคัญควบคู่กันไป และในขณะที่เดียวกันก็จำแนกและจัดกลุ่มภาษาโดยอาศัยลักษณะทางไวยกรณ์ กรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีต้นแบบ (prototype theory) ของ Rocsh (1977, 1978), และ Givón (1986) และกรอบความคิดแบบลักษณะภาษา และเชิงประวัติ (typological and diachronic perspective) เช่น แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยกรณ์และหมวดหมู่ไวยกรณ์ที่เหลื่อมซ้อน ของ Givón (1986) DeLancey (1997), และ Hopper & Traugott (2003)

2. กริยาเรียงต้นแบบ

Givón (1991) ได้ให้นิยามของหน่วยสร้างกริยาเรียงว่าเป็นเหตุการณ์ (event) การกระทำ (action) หรือสภาวะการณ์ (state) หนึ่งๆ (ซึ่งหากกล่าวโดยรวมต่อไปจะใช้คำว่าเหตุการณ์ฯ แทน) ที่ในภาษาหนึ่งมีไวยกรณ์บ่งให้เป็นประโยคมูลฐาน (simple clause) ที่มีกริยาหนึ่งตัว ในขณะที่อีกภาษาหนึ่งมีไวยกรณ์บ่งให้เป็นประโยคที่มีภาคแสดงซับซ้อนซึ่งมีกริยาแท้ (finite verb)¹ ทำหน้าที่เป็นกริยาหลักของประโยคได้จำนวนสองหรือมากกว่าสองตัว ยกตัวอย่างเช่น ในภาษาอังกฤษ ประโยคเช่น *I broke the glass* มีภาคแสดงที่แสดงด้วยกริยาคำเดียวคือ *break* ขณะที่ภาษาไทยแสดงด้วยกริยาสองคำดังในประโยคเช่น *ฉันทำแก้วแตก* ซึ่งมีคำกริยา *ทำ-แตก* เป็นกริยาแท้ปรากฏร่วมกันเพื่อสื่อความหมายดังกล่าว โดยทั่วไป

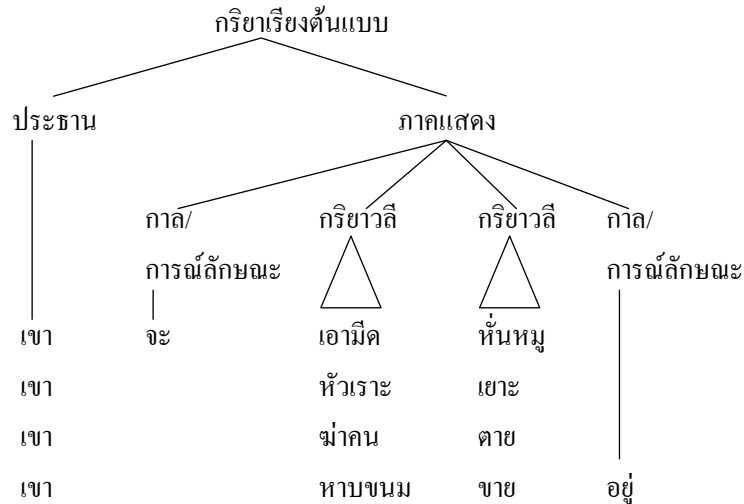
กริยาที่เกิดเรียงต่อกันมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization) เป็นคำไวยากรณ์ทำหน้าที่กำกับการบ่งความหมายต่างๆ เช่น บ่งบทบาทเชิงอรรถศาสตร์ (semantic roles) ของหน่วยนามร่วม (argument) บ่งทิศทาง บ่งกาล บ่งการณัลักษณะต่างๆ ฯลฯ หน่วยสร้างกริยารเรียงปรากฏในกลุ่มภาษาหลากหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มภาษาในแถบแอฟริกาตะวันออก ภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาษาแถบคาบสมุทรมหาสมุทร ภาษากลุ่มทิเบต-พม่า ภาษากลุ่มออสโตรนีเซียน และภาษาครีโอล

บนพื้นฐานแนวคิดเรื่องกริยารเรียงของ Givón (1991) ดังกล่าว งานวิจัยนี้จะแบ่งชุดกริยาออกเป็นหน่วยสร้างกริยารเรียงต้นแบบและหน่วยสร้างกริยารเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบ กล่าวคือ ชุดกริยาที่จัดเป็นหน่วยสร้างกริยารเรียงที่ชัดเจนจะถือเป็นกริยารเรียงต้นแบบ ส่วนชุดกริยาที่มีลักษณะที่นอกเหนือไปจากต้นแบบ จะพิจารณาให้เป็นกริยารเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบลงไป

กริยารเรียงต้นแบบมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ดังนี้

- 1) ประกอบด้วยคำกริยาแท้ (หรือกริยาลี) ทั้งสิ้นเรียงต่อกันโดยไม่มีคำเชื่อม
- 2) ร่วมประธานเดียวกันและร่วมกันทำหน้าที่เป็นภาคแสดงของประโยค
- 3) แสดงความเป็นเอกภาคของประโยคมูลฐาน (simple clause) โดยมีประเภททางไวยากรณ์บางอย่างร่วมกัน ได้แก่ กาล การณัลักษณะ ปฏิเสธ ฯลฯ

โครงสร้างและวากยสัมพันธ์ของกริยาเรียงต้นแบบแสดงได้ดังแผนภูมิ

กริยาเรียงต้นแบบมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ เป็นการปรากฏร่วมกันของเหตุการณ์ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันทางความหมายอย่างผูกแน่น เพื่อแสดงเอกภาพของประพจน์ (proposition) จึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ในการสื่อความหมายหนึ่งๆ

ความสัมพันธ์ทางความหมายในกริยาเรียงต้นแบบนี้อย่างน้อยแบ่งได้เป็นกลุ่มต่างๆ ได้แก่ กริยาเรียงร่วมสร้างความ (co-coding serial verb) กริยาเรียงแสดงทิศทาง (directive serial verb) กริยาเรียงแสดงอากัปกริยา (manner serial verb) กริยาเรียงแสดงเจตนา (intentional serial verb) กริยาเรียงแสดงความประสงค์ (purposive serial verb) และกริยาเรียงแสดงผล (resultative serial verb)

2.1 กริยาเรียงร่วมสร้างความ (กริยาพึ่งพา-กริยากระทำ)

กริยาเรียงร่วมสร้างความเป็นการปรากฏของการกระทำ 2 การกระทำในลักษณะที่ทับซ้อนกัน โดยมีกริยาคำหนึ่งแสดงการกระทำที่มีความหมายกว้างหรือไม่ชัดเจน (vague) เช่น *เขา ใช้ ทำ* ฯลฯ ซึ่งต้องพึ่งพาความหมายจากการกระทำอื่น และมีกริยาแสดงเหตุการณ์ที่ชัดเจนมาประกอบในการสื่อการกระทำหนึ่งๆ โดยปรากฏในรูปแบบกริยาพึ่งพา-กริยากระทำ เช่น *เขา ผ้าซักร ใช้มือเดิน ทำบุญเจตนา ฯลฯ* ซึ่งหากขาดกริยากระทำจะเป็นประโยคที่

มีความหมายไม่สมบูรณ์ตามเจตนาที่ต้องการจะสื่อความ ดังเช่น *ฉันเอาผ้า? ฉันใช้มือ? ฉันทำ
บุญแะ?* กริยาเรียงลักษณะนี้ปรากฏทั่วไปในภาษาไทยและร่วมผลิตการกระทำที่หลากหลาย
ในขณะทีในภาษาอื่นที่ไม่มีลักษณะของกริยาเรียงใช้คำกริยาคำเดียว เช่น ในภาษาอังกฤษใช้
I washed my clothes, I walk with my hands และ *I lost my key* ตามลำดับ

กริยา *เอา* และ *ใช้* ปรากฏบ่อยกับกรรมที่เป็นเครื่องมือ (instrument) ที่ใช้ในการ
กระทำที่แสดงโดยกริยาคำหลัง เช่น *เอา/ใช้มือเดิน เอา/ใช้เชือกผูกวัว เอา/ใช้ขวานทูประตุ*
กริยาเรียงชนิดนี้มีโครงสร้างอื่นที่ไม่ใช่กริยาเรียง สามารถใช้แทนกันได้ในปีบริบทที่เป็น
ทางการมากกว่า (more formal) นั่นคือ ใช้กริยาคำหลังเป็นกริยาหลักและใช้นุพบทวลีแสดง
เครื่องมือแทนกริยา *เอา/ใช้* เช่น *เดินด้วยมือ ผูกวัวด้วยเชือก ทูประตุด้วยขวาน* ฯลฯ
เครื่องมือที่แสดงโดยกริยาทั้งสองคำนี้พบเป็นนามธรรมหรือเป็นในเชิงอุปลักษณ์ด้วย เช่น
เอาใจช่วย ใช้หัวคิด ฯลฯ

ส่วนกริยา *ทำ* ปรากฏบ่อยในกริยาเรียงเพื่อแสดงความหมายที่เป็นสาเหตุ (cause) ให้
เกิดผลกับกรรมที่ปรากฏตามมา เช่น *ทำฉันเจ็บ ทำน้ำหก ทำเสื้อเปื้อน ทำประตูปัง* ฯลฯ ซึ่ง
ในภาษาอังกฤษแสดงด้วยกริยาเพียงคำเดียว ได้แก่ *He hurt me, He spilled some water,
He stained his shirt, He broke the door* ตามลำดับ ฯลฯ

2.2 กริยาเรียงแสดงทิศทาง (กริยาทิศทาง-กริยากระทำ)

กริยาเรียงแสดงทิศทางเป็นการปรากฏของการกระทำ 2 การกระทำในลักษณะที่ทับ
ซ้อนกัน โดยมีกริยาคำหนึ่งแสดงการเคลื่อนที่เข้าหาหรือออกจากจุดอ้างอิง (referent point)
และมีกริยาอีกคำหนึ่งแสดงการกระทำหนึ่งๆ ที่เป็นเป้าหมายของกริยาคำแรก โดยปรากฏใน
รูปแบบ กริยาทิศทาง-กริยากระทำ กริยาที่แสดงทิศทาง ได้แก่ *ไป มา ขึ้น ลง เข้า ออก* ฯลฯ
เช่น *ไปกินข้าว อายามาซักคอก เขาชู้นพูดบนเวที เขาออกเที่ยวทุกวัน* ฯลฯ ซึ่งในภาษาที่ไม่มี
หน่วยสร้างกริยาเรียงเช่นภาษาอังกฤษสื่อความด้วยกริยาเพียงคำเดียว เช่น *to eat, to heckle,
to speak up, to be out* ตามลำดับ

2.3 กริยาเรียงแสดงอาการกิริยา (กริยาอาการกิริยา-กริยากระทำ)

กริยาเรียงแสดงอาการกิริยาเป็นการปรากฏของการกระทำ 2 การกระทำในลักษณะที่ทับซ้อนกัน โดยมีกริยาคำหนึ่งแสดงการกระทำหนึ่งๆ และมีกริยาอีกคำหนึ่งแสดงอาการกิริยาของการกระทำนั้นๆ โดยปรากฏในรูปแบบกริยาอาการกิริยา-กริยากระทำ อาการกิริยาอาจเป็นท่าทางของร่างกาย (posture) เช่น นั่งตกลา นอนอวด ยืนสูบบุหรี่ ฯลฯ หรือวิธี/อาการ (way) เช่น รีบทำงาน ลอบฆ่า แอบมอง ตะโกนเรียก ฯลฯ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งอาการกิริยาของการกระทำอาจมีได้หลายลักษณะ เช่น กริยาท่าทางในการสูบบุหรี่นอกจากจะมีท่าทางของร่างกายเป็นยืนสูบบุหรี่แล้ว ยังเป็น นั่งสูบบุหรี่ นอนสูบบุหรี่ ฯลฯ กริยาอาการ/วิธีในการถาม นอกจากจะเป็นตะโกนถามแล้วยังเป็นวิธี กระซิบถาม ร้องถาม ฯลฯ ได้อีกด้วย หน่วยสร้างกริยาเรียงในลักษณะเช่นนี้ในภาษาที่ไม่มีหน่วยสร้างกริยาเรียงเช่นภาษาอังกฤษสื่อความด้วยกริยาเพียงคำเดียว เช่น *to fish, to take a sunbath, to smoke, to work in a hurry, to assassinate, to peep at, to shout, to hail/call out* ตามลำดับ

2.4 กริยาเรียงแสดงเจตนา (กริยากระทำ-กริยาเจตนา)

กริยาเรียงแสดงเจตนาเป็นการปรากฏของการกระทำ 2 การกระทำในลักษณะที่ทับซ้อนกัน โดยมีกริยาคำหนึ่งแสดงการกระทำหนึ่งๆ และมีกริยาอีกคำหนึ่งเป็นการตีความหรือแสดงเจตนา โดยปรากฏในรูปแบบกริยากระทำ-กริยาเจตนา เช่น เขาพนมมือไหว้ (พนมมือ โดยมีเจตนาไหว้) เขาเอ่ยถาม (เอ่ยวาจา โดยมีเจตนาถาม) เขาหัวเราะเยาะ (หัวเราะ โดยมีเจตนาเยาะ) ซึ่งในภาษาที่ไม่มีหน่วยสร้างกริยาเรียงเช่นภาษาอังกฤษสื่อความด้วยกริยาเพียงคำเดียว เช่น *to ridicule, to mock, to sneer* ฯลฯ เจตนาของการกระทำหนึ่งๆ คาดเดาไม่ได้เสียทีเดียวเนื่องจากมีหลายเจตนาเกิดขึ้นได้ เช่น ในการพนมมือ อาจมีเจตนาเป็น พนมมือกราบ พนมมือขอพร ฯลฯ

2.5 กริยาเรียงแสดงความประสงค์ (กริยากระทำ-กริยาความประสงค์)

กริยาเรียงแสดงความประสงค์เป็นการปรากฏของการกระทำ 2 การกระทำที่เกิดต่อเนื่องเป็นลำดับ โดยมีกริยาคำหนึ่งแสดงการกระทำหนึ่งๆ และมีกริยาอีกคำหนึ่งแสดงความประสงค์ของการกระทำนั้นๆ ซึ่งมักคาดเดาได้ โดยปรากฏในรูปแบบ กริยากระทำ-

กริยาความประสงค์ เช่น เขาสร้างบ้านอยู่, เขาซื้อรถขับ, เขาหุงข้าวกิน ฯลฯ ซึ่งในภาษาที่ไม่มีหน่วยสร้างกริยาเรียงเช่นภาษาอังกฤษสื่อความด้วยกริยาเพียงคำเดียว เช่น *to build a house (in order to stay)*, *to buy a car (in order to drive)*, *to cook rice (in order to eat)* โดยไม่สื่อการกระทำที่เป็นความประสงค์ออกมา เนื่องจากเป็นสภาวะเกิดตาม (entailment) ซึ่งไม่จำเป็นต้องสื่อออกมาด้วยคำพูด กริยาเรียงแสดงความประสงค์อาจแผ่ขยายจากความประสงค์ที่คาดเดาได้เป็นความประสงค์อื่นๆ ที่อาจคาดเดาไม่ได้ เช่น เขาสร้างบ้านขาย, เขาหุงข้าวแจกเด็ก ฯลฯ

กริยาเรียงแสดงความประสงค์บางครั้งก็ยากที่จะพิจารณาแยกขาดจากกริยาเรียงแสดงเจตนา หากกริยาเรียงสองคำแสดงการกระทำที่เหลื่อมซ้อนกันเชื่อมต่อกัน เช่น เปิดทีวีดู, ลืมหิ้ว, ยกมือไหว้ ฯลฯ

2.6 กริยาเรียงแสดงผล (กริยากระทำ-กริยาผล)

กริยาเรียงแสดงผลเป็นการปรากฏร่วมกันของเหตุการณ์หรือการกระทำหนึ่งๆ ที่ตามด้วยสภาวะการหนึ่งต่อเนื่องเป็นลำดับ ซึ่งกริยาสภาวะการนั้นนั้นคาดเดาได้หรือเป็นผลที่จะเกิดตามมา โดยปรากฏในรูปแบบกริยากระทำ-กริยาผล เช่น เขาป่วยตาย, เขาม่าคนตาย, เขาโค่นต้นไม้ล้ม ฯลฯ ซึ่งในภาษาที่ไม่มีหน่วยสร้างกริยาเรียงเช่นภาษาอังกฤษสื่อความด้วยกริยาเพียงคำเดียว เช่น *to hang oneself*, *to kill someone*, *to fall/log the tree* ผลของเหตุการณ์/การกระทำนั้นที่อาจเป็นผลที่เกิดกับประธานหรือกรรมของกริยาคำแรกก็ได้ ผลที่เกิดกับประธาน เช่น เขาลื่นล้ม (ผล – เขาล้ม) แก้วแตกแตก (ผล – แก้วแตก) เขาดกน้ำตาย (ผล – เขาตาย) ฯลฯ ผลที่เกิดกับกรรม เช่น เขาม่าคนตาย (ผล – คนตาย) เขาปลักฉันทล้ม (ผล – ฉันทล้ม) ลมพัดกระดาษปลิว (ผล – กระดาษปลิว) ฯลฯ

3. กริยาเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบ

กริยาเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบเป็นชุดกริยาที่มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ที่นอกเหนือไปจากกริยาเรียงต้นแบบ กริยาเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบจะมีลักษณะวากยสัมพันธ์ที่เด่นกว่า โดยแบ่งได้เป็นประเภทต่างๆ ได้แก่ กริยาเรียงที่เป็นชุดของกริยาหลักและคำไวยากรณ์ (serial verbs as a set of main verb and grammatical word) กริยา

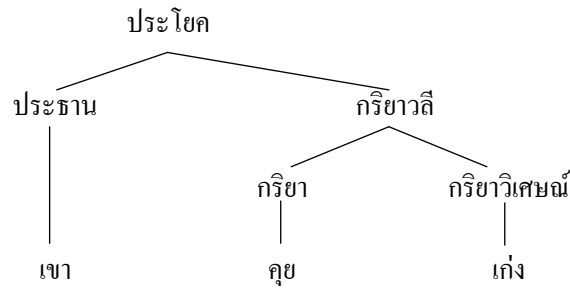
เรียงที่เป็นสัมพันธกริยาและภาคแสดงกริยา (serial verbs as a set of copular verb and verbal predicate) กริยาเรียงที่เป็นหน่วยประกอบคำ (serial verbs as word members) กริยาเรียงที่เป็นประโยคต่างระดับ (serial verbs as different-hierarchy clauses) กริยาเรียงที่เป็นประโยคลูกโซ่ (serial verbs as chained clauses) กริยาเรียงที่เป็นกลุ่มประโยคสัมพันธอื่น (relational clauses) ดังนี้

3.1 กริยาเรียงที่เป็นชุดของกริยาหลักและคำไวยากรณ์ (กริยาหลัก-คำไวยากรณ์)

กริยาเรียงที่เป็นชุดของกริยาหลักและคำไวยากรณ์มีกริยาหลักเป็นกริยาแท้และมีคำไวยากรณ์เป็นกริยาไม่แท้เรียงต่อกัน คำไวยากรณ์หรือกริยาไม่แท้เป็นกริยาที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization)² จากคำกริยาแท้ไปทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ประเภทต่างๆ ซึ่งมีความหมายเปลี่ยนไปโดยสูญเสียความหมายบางประการ ไม่สมบูรณ์เท่าเมื่อปรากฏเป็นกริยาแท้ จึงต้องอาศัยบริบทในการตีความหรือเปลี่ยนไปในเชิงอุปถัมภ์ การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของกริยาแต่ละคำไม่เหมือนกันและไม่เท่ากัน กริยาบางคำก็ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปเรียบร้อยแล้ว ซึ่งทำหน้าที่ทางไวยากรณ์หนึ่งๆ อย่างชัดเจน กริยาบางคำที่เพิ่งเริ่มเปลี่ยนแปลงหรือยังอยู่ในบริเวณทับซ้อนของหมวดหมู่เก่าและใหม่ ทำให้หน้าที่ของกริยานั้นๆ ไม่ชัดเจนไปในทางใดทางหนึ่ง กล่าวคือ เป็นได้ทั้งกริยาแท้และคำไวยากรณ์ในบริบทที่แตกต่างกัน จึงอาจสร้างความสับสนได้ กริยาดังกล่าว ได้แก่ กริยามีพิเศษณ์ (adverbs) กริยาช่วย (auxiliary verbs) กริยาบุพบท (prepositional verbs) และกริยาบ่งนาอนุพาทย์เติมเต็ม (complementizers) การปรากฏเรียงต่อกันของกริยาแท้และกริยาที่ทำหน้าที่ไวยากรณ์ดังกล่าวทำให้เกิดกริยาเรียงในลักษณะต่างๆ ดังนี้

3.1.1 กริยาหลักและกริยามีพิเศษณ์ (กริยาหลัก-กริยามีพิเศษณ์)

กริยาเรียงที่เป็นกริยาหลักและกริยามีพิเศษณ์เรียงต่อกัน ปรากฏภายใต้จุดแบ่งกริยาลิเดียวกัน ในรูปแบบกริยาหลัก-กริยามีพิเศษณ์ โดยมีกริยาแท้เป็นกริยาหลัก และกริยามีพิเศษณ์ทำหน้าที่ขยายกริยาหลัก โครงสร้างและวากยสัมพันธ์ของกริยาหลักและกริยามีพิเศษณ์ แสดงได้ดังแผนภูมิ

ในเชิงอรรถศาสตร์ กริยาหลักจะแสดงเหตุการณ์ๆ ที่มีความสัมพันธ์เชิงอรรถศาสตร์กับหน่วยนามร่วมที่เป็นประธาน (เป็นการกระทำของประธาน) โดยมีกริยาวิเศษณ์ ซึ่งแม้ว่าจะยังคงมีความหมายที่ค่อนข้างสมบูรณ์อยู่เช่นเดียวกันกับที่เมื่อปรากฏเป็นกริยาแท้ แต่ก็ไม่มี ความสัมพันธ์เชิงอรรถศาสตร์กับหน่วยนามร่วมประธาน หากทำหน้าที่แสดงรายละเอียดของ เหตุการณ์เพิ่มเติม จึงไม่จัดเป็นกริยาเรียงต้นแบบ ยกตัวอย่างเช่น *เขาคุยเก่ง* ดังที่แสดงข้างต้น คำกริยา *เก่ง* ให้ความหมายที่เป็นการเพิ่มรายละเอียดให้แก่กริยาหลัก *คุย* ไม่ได้เป็นการกระทำของ *เขา* เราไม่สามารถตีความได้ว่า *เขาคุย* และ *เขาเก่ง* เหมือนในกรณีของกริยาเรียงต้นแบบ (*เขาลื่นลื่น—เขาลื่นและเขาลื่น*) กริยาวิเศษณ์ทำหน้าที่ขยายกริยาหลักในหลายลักษณะ อย่างน้อยมีดังนี้

- 1) ลักษณะ (manner) เช่น *กินเก่ง* *เดินเร็ว* *พูดไว* *ทำงานช้า* ฯลฯ
- 2) คุณภาพ (quality) เช่น *ทำงานดี* *ประพฤติเลว* *พูดจริง* *เห็นชัด* ฯลฯ
- 3) ปริมาณ (quantity) เช่น *หล่อมาก* *นอนน้อย* *ป่วยหนัก* *คิมจั๊ด* ฯลฯ
- 4) ทิศทาง (direction) เช่น *เดินไป* *นั่งรถมา* *ลุกขึ้น* *นั่งลง* *เดินเข้า* *เดินออก* ฯลฯ

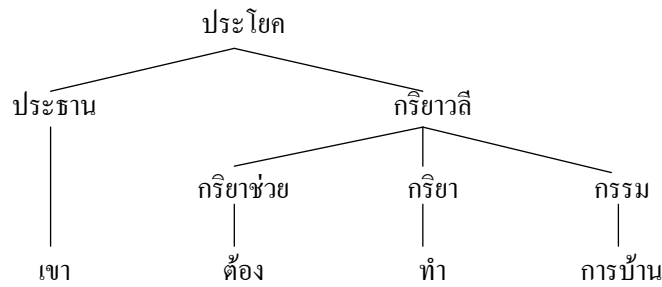
ในหน่วยสร้างกริยาเรียงชนิดนี้สามารถมีกริยาวิเศษณ์ปรากฏได้มากกว่าหนึ่งคำ นั่นคือ กริยาวิเศษณ์ที่แสดงลักษณะและคุณภาพอาจขยายด้วยกริยาวิเศษณ์แสดงปริมาณ บางคำ เช่น *กินเก่งมาก* *ทำงานดีมาก* และกริยาแสดงทิศทางอาจปรากฏได้มากกว่าหนึ่งคำ โดยหากมีคำว่า *ไป* หรือ *มา* ปรากฏร่วมด้วย ก็จะปรากฏท้ายสุด เช่น *เขาเดินกลับ* *เขาเดินย้อนไป* หากมี *เข้า* *ออก* *ขึ้น* หรือ *ลง* ปรากฏร่วมด้วย ก็จะอยู่ถัดไปทางซ้ายของ *ไป* หรือ *มา* เช่น *เขาเดินกลับเข้าไป* *เขาเดินกลับออกไป* *เขาเดินกลับขึ้นไป* *เขาเดินกลับลงไป* หากทั้งคำว่า *ไป* และ *มา* ปรากฏร่วมกัน คำว่า *ไป* จะปรากฏก่อน *มา* เช่น *เขาเดินไปมา*

3.1.2 กริยาหลักและกริยาช่วย

กริยาเรียงที่เป็นกริยาหลักและกริยาช่วยเรียงต่อกัน มีกริยาแท้เป็นกริยาหลักของประโยคและมีกริยาไม่แท้หรือกริยาที่เปลี่ยนแปลงไปทำหน้าที่เป็นกริยาช่วยปรากฏรวมภายใต้จุดแบ่งกริยาลิเดียวกันเพื่อทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ ซึ่งอย่างน้อยแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กริยาช่วยบ่งทัศนภาวะหรือที่เรียกว่า มาลา (modals) กริยาช่วยบ่งกาลและการณ์ลักษณะ (tense and aspect markers) และกริยาช่วยบ่งกรรมวาจก (passive markers) ดังนี้

3.1.2.1 กริยาช่วยบ่งทัศนภาวะ (กริยาช่วย-กริยาหลัก)

กริยาช่วยบ่งทัศนภาวะหรือมามีการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์จากกลุ่มกริยาแสดงทัศนภาวะ (modality verbs) บางคำ ซึ่งเป็นกริยาแท้ที่รับอนุพากย์เติมเต็ม (verbal complement) เช่น ฉันชอบกินกล้วยเดี่ยว คุณธรรมคงอยู่ตลอดไป ฯลฯ ดังนั้น จึงต้องมีการวิเคราะห์ใหม่ ไม่จัดเป็นกริยาหลักของประโยคอีกต่อไป กริยาเหล่านี้ เช่น ต้อง ควร อาจ คง ได้ มัก ชอบ ฯลฯ ปรากฏในตำแหน่งหน้ากริยาหลัก ภายใต้จุดแบ่งที่เป็นกริยาลิเดียวกัน ในรูปแบบ กริยาช่วย-กริยาหลัก เช่น เขาต้องทำการบ้าน เขาอาจชอบเธอ เขาคงชอบเธอ ฯลฯ โครงสร้างและวากยสัมพันธ์ของกริยาเรียงประเภทนี้แสดงได้ดังแผนภูมิ

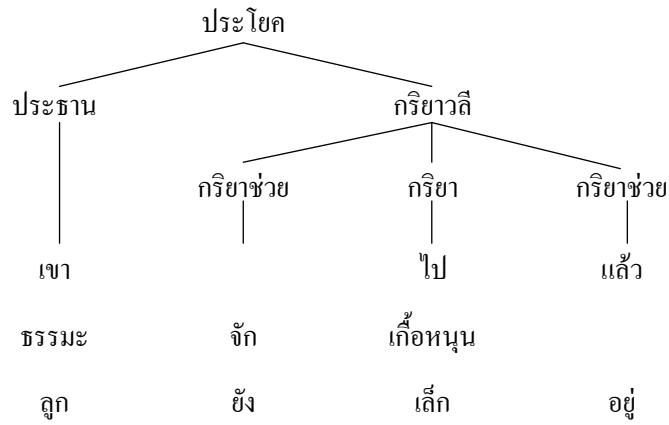

ในเชิงอรรถศาสตร์ กริยาช่วยที่มาจากกริยาทัศนภาวะ คงความหมายเดิมไว้แต่เพียงบางประการเท่านั้น โดยแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ความเป็นไปได้ (possibility) เช่น อาจ คง ยัง ได้ ความจำเป็น (necessity) เช่น ต้อง ควร และความถี่ (frequency) เช่น มัก ชอบ ยกตัวอย่างเช่น เขาอาจเข้าใจผิด เขาคงไม่มา เขาได้กินข้าว เขาต้องทำงานหนัก เขามักไปโรงเรียนสาย เขาชอบหกล้ม ตามลำดับ กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ทำให้ความหมาย

ของกริยาดังกล่าวได้เดือนหรือสูญเสียรายละเอียดของความหมายบางประการไป ทำให้มีความหมายแตกต่างจากความหมายเมื่อใช้เป็นกริยาแท้ ยกตัวอย่างเช่น *ชอบ* ในสถานะที่ปรากฏเป็นกริยาช่วยในประโยคเช่น *เขาชอบหกล้ม* แสดงความถี่ว่าหกล้มบ่อย ไม่ได้แสดงความพึงพอใจกับการหกล้ม ซึ่งแตกต่างจากในสถานะที่เป็นปรากฏกริยาแท้ เช่น *เขาชอบดูหนัง(เป็นชีวิตจิตใจ)* ซึ่งแสดงความพึงพอใจต่อการดูหนัง (ผลตามมาจึงทำบ่อย) เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงทางความหมายของกริยาแต่ละคำก็เป็นไปในระดับที่แตกต่างกัน กริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ เช่น *ชอบ* ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปมากเท่ากับคำอื่นๆ ดังเช่น *มัก* ซึ่งไม่ได้ปรากฏเป็นกริยาหลักในความหมายที่เป็นความพึงพอใจในภาษาไทยทั่วไปอีกต่อไปแล้ว ไม่จำเป็นต้องอาศัยบริบทในการตีความ ดังเช่น *เขามักตื่นเช้า* ตีความได้ว่าเป็นกริยาช่วยแสดงความถี่ได้แต่เพียงประการเดียว

3.1.2.2 กริยาช่วยบ่งกาลและการณ์ลักษณะ

กริยาช่วยบ่งกาลและการณ์ลักษณะเป็นกริยากลุ่มที่มีความหมายแสดงเวลาและความสมบูรณ์ของกระบวนการ ซึ่งเปลี่ยนแปลงหมวดหมู่ไปทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ จึงต้องมีการวิเคราะห์ใหม่ ไม่จัดเป็นกริยาหลักของประโยคอีกต่อไป กริยาเหล่านี้เช่นคำว่า *ได้* *แล้ว* *เสร็จ* *อยู่* *จัก(จะ)* ฯลฯ โดยปรากฏในตำแหน่งหน้าหรือหลังกริยาหลัก หรือปรากฏร่วมกันทั้งในตำแหน่งหน้าและหลังกริยาหลักภายใต้จุดแบ่งกริยาลิเคียวกัน เช่น *เขาไปแล้ว เขาทำงานอยู่* *ธรรมะจักเกื้อหนุน ลูกยังเล็กอยู่* ฯลฯ โครงสร้างและวากยสัมพันธ์ของกริยาเรียงประเภทนี้แสดงได้ดังแผนภูมิ

ในเชิงอรรถศาสตร์ กริยาช่วยบ่งการณลักษณะเปลี่ยนแปลงมาจากกริยาที่แสดงความสมบูรณ์ของกระบวนการ (perfectivity) และความต่อเนื่อง (sequentiality) ดังนี้

1) ลักษณะสมบูรณ์ของกระบวนการ แบ่งได้เป็น

- ลักษณะที่เสร็จสิ้น (perfective aspect) แสดงด้วยคำกริยา เช่น แล้วเสร็จ ฯลฯ ตัวอย่างเช่น เที่ยวข่าวแล้ว พูดเสร็จ ฯลฯ กริยาช่วยกลุ่มนี้มีความหมายไม่สมบูรณ์เท่าเมื่อเป็นกริยาแท้ซึ่งหมายถึงกระบวนการที่สำเร็จและสิ้นสุด เช่น การสร้างเขื่อนจะแล้วเสร็จในปีหน้า โครงการนี้เสร็จ(ก็โล่งใจ) ฯลฯ
- ลักษณะที่ยังไม่เสร็จสิ้น (imperfective aspect) แบ่งได้เป็นในลักษณะที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง (ongoing process) แสดงด้วยคำกริยา เช่น ยัง(คง) อยู่ ยัง(คง)...อยู่ ฯลฯ ตัวอย่างเช่น ฝึกยังสด คอยเธออยู่ยังทำงานอยู่ ฯลฯ และการกระทำเป็นประจำ (habitual/repeated events) แสดงโดยคำกริยา เช่น ประจำเสมอ ฯลฯ ตัวอย่างเช่น อ่านหนังสือประจำ อยู่บ้านเสมอ

2) ลักษณะต่อเนื่องของเหตุการณ์ฯ แสดงโดยคำกริยา เช่น ต่อ เรื่อย ฯลฯ ตัวอย่างเช่น พูดต่อ พูดอยู่เรื่อย ฯลฯ

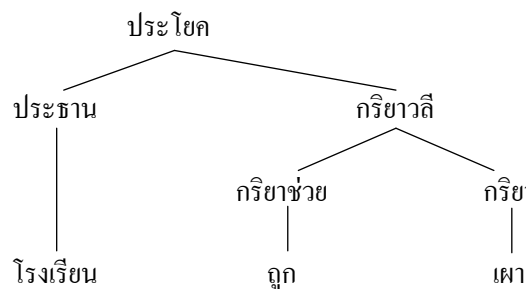
กริยาช่วยบ่งกาลแสดงเวลาการเกิดของเหตุการณ์ฯ ว่าเป็นอดีตและอนาคต ดังนี้

1) กาลอดีต แสดงด้วยกริยา เช่น คำว่า ได้ แล้ว ซึ่งเปลี่ยนแปลงต่อไปจากลักษณะที่เสร็จสิ้น ทำหน้าที่บ่งเวลาของเหตุการณ์ฯ ในอดีตเท่านั้น ไม่ได้มีความหมายว่าเป็นการเสร็จสิ้นของการกระทำ เช่น เขาได้ไปมาแล้ว หนังสือจบแล้ว แผลหายแล้ว ฯลฯ

2) กาลอนาคต แสดงด้วยกริยา เช่น คำว่า จัก (จะ) ซึ่งหมายถึง รู้ ดังที่ใช้ในคำซ้อน เช่น รู้จัก ปัจจุบันปรากฏใช้ จัก ในความหมายที่แสดงอนาคตซึ่งมักพบในบริบทเฉพาะ เช่น ในวรรณกรรมเก่าหรือภาษาเขียนเพื่อความสละสลวย เช่น ความรักจักเกื้อหนุน ในขณะที่โดยทั่วไปใช้คำว่า จะ ซึ่งน่าจะเป็นรูปที่กร่อนมาจากคำว่า จัก เช่น เขาจะไปกินแล้ว

3.1.2.3 กริยาช่วยบ่งกรรมวาจก

กริยาช่วยบ่งกรรมวาจกเป็นกริยากลุ่มที่มีความหมายแสดงสัมผัส เช่น ถูก โดน ต้อง ได้รับ (คำประสม) ฯลฯ ที่ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ไปทำหน้าที่ในการบ่งกรรมวาจก โดยปรากฏในตำแหน่งหน้ากริยาหลักภายใต้จุดแบ่งกริยาลิเดียวกัน ยกตัวอย่าง เช่น โรงเรียนถูกเผา เขาโดนคำ สินค้านี้ต้องห้าม เด็กๆได้รับแจกผ้าห่ม โครงสร้างและ วากยสัมพันธ์ของกริยาเรียงประเภทนี้แสดงได้ดังแผนภูมิ

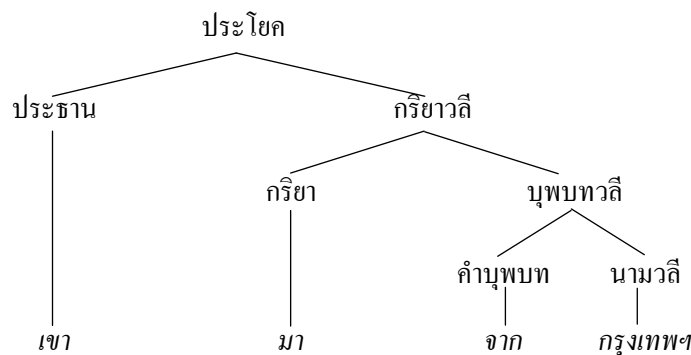

ในเชิงอรรถศาสตร์ คำว่า ถูก โดน และ ต้อง บ่งกรรมวาจกนัยเชิงลบ (adversative passive) กล่าวคือ ประธานของประโยคได้รับผลเชิงลบจากการกระทำ ในขณะที่คำว่า ได้รับ บ่งกรรมวาจกที่ไม่ใช่นัยเชิงลบ (non-adversative passive) นั่นคือประธานของประโยคไม่ได้รับผลเชิงลบจากการกระทำ กริยาช่วยบ่งกรรมวาจกมีความหมายที่เปลี่ยนแปลงไปในเชิงอุปลักษณ์แตกต่างจากเมื่อปรากฏเป็นกริยาแท้ ซึ่งหมายถึงสัมผัส เช่น เขาถูกตัวมัน อย่าโดน

แต่ คนนี้ ต้อง ตากรรมกร (กริยาแท้อาจกลายเป็นคำไวยากรณ์ทำหน้าที่มากกว่าหนึ่งอย่าง เช่น ต้อง นอกจากทำหน้าที่เป็นกริยาช่วยบ่งทัศนภาวะดังที่กล่าวในข้างต้นแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นกริยาช่วยบ่งกรรมจากด้วย)

3.1.3 กริยาหลักและกริยาบุพบท (กริยาหลัก-กริยาบุพบท)

กริยาเรียงที่มีกริยาหลักและกริยาบุพบทหรือคำบุพบท (preposition) เรียงต่อกัน มีกริยาแท้เป็นกริยาหลักของประโยคและมีกริยาบุพบทปรากฏตามภายใต้จุดแบ่งกริยาลิเดียวกัน กริยาบุพบทผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์มาจากกริยากลุ่มหนึ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงกลายเป็นตัวบ่งนำการก (case-marker) หรือบทบาทเชิงอรรถศาสตร์ต่างๆ ของกรรมที่ปรากฏร่วมกับกริยานั้นๆ โครงสร้างและวากยสัมพันธ์ของชุดกริยาลักษณะนี้แสดงได้ดังแผนภูมิ

กริยาบุพบททำหน้าที่บ่งนำหน่วยนามร่วมกรรมว่ามีบทบาทเชิงอรรถศาสตร์ต่างๆ อย่างน้อยมีดังนี้

1) กริยาบุพบทบ่งนำสถานที่ (locative markers) เป็นกริยาที่บ่งนำหน่วยนามร่วมกรรมว่าเป็นสถานที่ซึ่งแบ่งเป็นสถานที่ของการกระทำ ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

- บ่งนำที่มา (ablative) 'from' เช่น จาก ฯลฯ ตัวอย่างเช่น เดินจากบ้าน ไปจากที่นี่
- บ่งนำที่หมาย (allative) 'to' เช่น ถึง ไป มา ฯลฯ ตัวอย่างเช่น เดินถึงบ้าน เดินไปบ้าน เดินมาบ้าน

- บ่งนำที่ใน (ingressive) 'into' เช่น ใส่ เข้า ฯลฯ ตัวอย่างเช่น เก็บเสื้อผ้าใส่
กระเป๋า เดินเข้าบ้าน

- บ่งนำตำแหน่ง (positional) 'after' เช่น ตาม ฯลฯ ตัวอย่างเช่น เดินตามแม่ พูด
ตามความจริง

2) กริยานุพบทบ่งนำเครื่องมือ (instrument) 'with' เป็นกริยาที่บ่งนำหน่วยนามร่วมกรรมว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำ ได้แก่ ด้วย เช่น กินข้าวด้วยมือ สร้างบ้านด้วยไม้ แม้ว่าคำว่า ด้วย ปัจจุบันพบทำหน้าที่เป็นบุพบทเท่านั้น ไม่ปรากฏใช้เป็นคำกริยา แต่ก็ยังพบใช้ในความหมายเหมือนกับคำกริยา ตาม เช่น ทำด้วยอารมณ์ ฯลฯ ปรากฏในพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546)

3) กริยานุพบทบ่งนำผู้กระทำ (agent) 'by' เป็นกริยาที่บ่งนำหน่วยนามร่วมกรรมว่าเป็นผู้กระทำในการกระทำนั้นๆ ได้แก่ โดย เช่น อุปกรณ์ถูกใช้โดยคาร์วิน กริยานุพบท โดย ปัจจุบันพบทำหน้าที่เป็นบุพบทในการใช้ภาษาทั่วไป แต่อย่างไรก็ตาม อาจพบในความหมายเหมือนกับคำกริยา ตาม เช่น เขียนโดยจริง (ไม่บิดเบือน) ครองแผ่นดินโดยธรรม ฯลฯ หรือยังคงใช้เป็นกริยาหลักในบริบทเฉพาะ เช่น โดยเสด็จ ซึ่งหมายถึงตามหรือร่วมไปด้วย

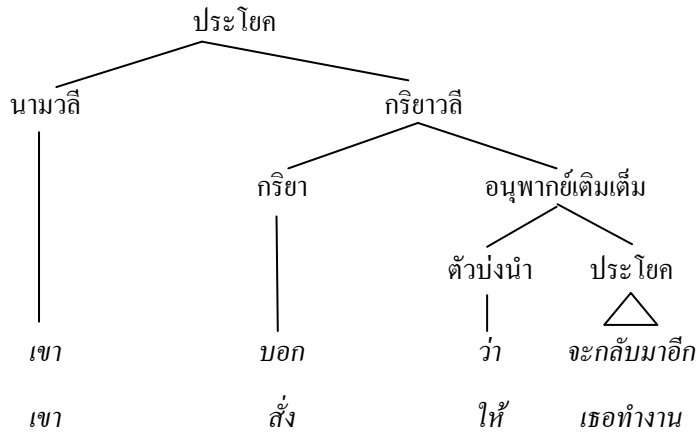
4) กริยานุพบทบ่งนำผู้รับ (dative) 'to' เป็นกริยาที่บ่งนำหน่วยนามร่วมกรรมว่าเป็นผู้รับของการกระทำ เช่น ให้ ต่อ ฯลฯ ตัวอย่างเช่น เขายื่นจดหมายให้ฉัน เขายื่นคำร้องต่อศาล

5) กริยานุพบทบ่งนำผู้รับประโยชน์ (benefactive) 'for' เป็นกริยาที่บ่งนำหน่วยนามร่วมกรรมว่าเป็นผู้รับประโยชน์ของการกระทำ เช่น ให้ ฯลฯ ตัวอย่างเช่น ฉันทำงานให้เขา ฉันดูหมาให้เขา

6) กริยานุพบทบ่งนำลักษณะ (manner) 'as, like' เป็นกริยาที่บ่งนำหน่วยนามร่วมกรรมว่าเป็นผู้รับประโยชน์ของการกระทำ ได้แก่กริยา เช่น เหมือน เป็น เท่า คล้าย ดูล ดั่ง กว่า เกิน ตาม ฯลฯ ตัวอย่างเช่น เดินเหมือนเป็ด อ้วนเป็นหมู สูงเท่าพ่อ รวยกว่าฉัน ดีเกินใคร ทำตามปกติ ฯลฯ

3.1.4 กริยาหลักและกริยาบ่งนำอนุพากย์เติมเต็ม (กริยาหลัก-กริยาบ่งนำอนุพากย์)

กริยาเรียงที่เป็นกริยาหลักและกริยาบ่งนำอนุพากย์เติมเต็มเรียงต่อกัน มีกริยาแท้เป็นกริยาหลักของประโยค และมีกริยาบ่งนำอนุพากย์เติมเต็มได้แก่ *ว่า* และ *ให้* ซึ่งเป็นกริยาที่ได้ผ่านกระบวนการเป็นคำไวยากรณ์ไปเป็นตัวบ่งนำอนุพากย์เติมเต็ม ปรากฏตามกริยาหลักภายใต้จุดแบ่งกริยาวลีเดียวกัน เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวบ่งนำอนุพากย์เติมเต็มบางประเภท โครงสร้างและวากยสัมพันธ์ของชุดกริยาลักษณะนี้แสดง ได้ดังแผนภูมิ

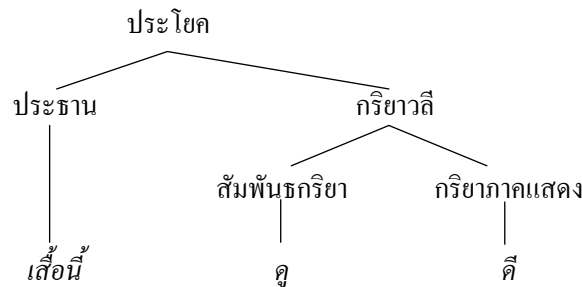

ในหน้าที่เป็นตัวบ่งนำอนุพากย์เติมเต็มนี้ *ว่า* และ *ให้* ไม่มีความหมายสมบูรณ์ เหมือนกับที่ปรากฏเป็นกริยาแท้ต่อไป เช่น *เขาว่ำลูก เขาให้ของขวัญฉัน* ที่หมายความว่า เป็นการดูว่าและการมอบหรือแจกตามลำดับ คงทำหน้าที่เป็นตัวบ่งนำว่ามีอนุพากย์เติมเต็ม ปรากฏในลักษณะหนึ่งที่ยื่นอยู่กับกริยาหลักที่รับอนุพากย์เติมเต็มประเภทนี้เท่านั้น

3.2 สัมพันธกริยาและภาคแสดงกริยา (สัมพันธกริยา-ภาคแสดงกริยา)

กริยาเรียงที่เป็นสัมพันธกริยาและภาคแสดงกริยาเรียงต่อกัน มีสัมพันธกริยา (copular verb) ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์เป็นกริยาหลักและมีภาคแสดงกริยา (verbal predicate) ปรากฏตาม โดยปกติสัมพันธกริยาเป็นกริยาที่เชื่อมประธานผู้ทรงสภาพและภาคแสดงที่สัมพันธ์กัน เช่น *พ่อเป็นครู* ดังเช่นในภาษาอังกฤษ *My father is a teacher* ในภาษาไทย นอกจากจะมีภาคแสดงนาม/นามวลี (nominal predicate) แล้ว ยังพบเป็นกริยา/กริยาวลีที่

แสดงสภาวะการณ์ (state) ด้วย เช่น *ท่านดูงามมาก* ตรงกับในภาษาอังกฤษว่า *You are so beautiful* ซึ่งตีความว่าเป็นภาคแสดงคุณศัพท์ (adjectival predicate) สัมพันธกริยาที่มักพบปรากฏกับกริยาภาคแสดง ได้แก่ *ดู ออก คิด ฯลฯ* โครงสร้างและวากยสัมพันธ์ของกริยาเรียงในลักษณะนี้แสดงดังแผนภูมิ

ในเชิงอรรถศาสตร์ สัมพันธกริยาเป็นเพียง “กริยาหุ่น” (dummy verb) เพื่อคงไว้ซึ่งหลักไวยากรณ์ประโยคที่ระบุว่าภาคแสดงเป็นคำกริยา กริยาหุ่นไม่ได้ให้ความหมายของเหตุการณ์หรือการกระทำที่ชัดเจน เป็นเพียงตัวเชื่อมหน่วยนามรวมที่สัมพันธ์หรือเป็นสิ่งแวดล้อมเท่านั้น สัมพันธกริยา *ดู* พบใช้เชื่อมประธานผู้ทรงสภาพกับภาคแสดงกริยาต่างๆ ไป เช่น *เขาดูดี บ้านเมืองดูเป็นระเบียบ เธอดูเศร้าจัง ฯลฯ* นอกนั้นก็มักพบในบางบริบท เช่น *ออกคิด* และ *อม* พบในการบ่งรสชาติ เช่น *ออกเปรี้ยว ติดขม อมเปรี้ยว* (สุพัตรา จิรนนทนภรณ์ และอัญชลี สิงห์น้อย, 2553) ด้วยเหตุที่สัมพันธกริยาเป็นเสมือนกริยาหุ่นบางครั้งเราจะเห็นว่าประโยคชนิดนี้ไม่จำเป็นต้องมีสัมพันธกริยาปรากฏก็ได้ มีเพียงกริยาวลีเท่านั้นที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดง เช่น *ท่านงามมาก ฝรั่งเศส มะนาวเปรี้ยว ฯลฯ*

3.3 กริยาเรียงที่เป็นหน่วยประกอบคำ (หน่วยประกอบคำ-หน่วยประกอบคำ)

กริยาเรียงที่เป็นหน่วยประกอบคำเป็นการนำคำกริยามาประกอบกันเพื่อสร้างคำใหม่ที่มีความหมายใหม่ พบในวิธีที่เป็นการประสมคำและการซ้อนคำ กริยาประสม เช่น *เขาดูถูกฉัน เขาคิดถึงเธอ เขาต้อนรับแขก ฯลฯ* และกริยาซ้อน เช่น *เขาดูแลพ่อแม่ดี เขาคอนทนมาก เขาไม่ขาดเหลืออะไร ฯลฯ* ด้วยเหตุที่กริยาเรียงลักษณะนี้มีสถานะเป็นคำศัพท์ (lexical item) มีความหมายเกิดขึ้นใหม่ แม้ว่าจะมีเค้าความเดิมก็ตาม งานวิจัยหลายงานจึงไม่จัดเป็นกริยาเรียง

แต่อย่างไรก็ตาม บางครั้งก็ยากที่จะแยกชุดกริยาที่เป็นกริยาประสมและกริยาซ้อน ออกจากกริยาเรียง โดยเฉพาะกริยาประสมหรือกริยาซ้อนที่มีความหมายที่ใกล้เคียงหรือคง ค่าความเดิมจากคำมูลมาก เนื่องจากเหตุผลสองประการ ประการแรก มีกริยาประสมหลายคำ ที่มีที่มาจากกริยาเรียง (อัญชลี สิงห์น้อย, 2551) จากนั้นผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงทาง ไวยากรณ์ ด้วยวิธีที่เรียกว่า การเลื่อนขึ้นไปปรากฏร่วมเป็นคำศัพท์ (co-lexicalization) กับ กริยาคำแรก ทำให้กริยาเรียงนั้นไม่ถูกค้นด้วยกรรมหรือหน่วยไวยากรณ์อื่น โดยมี จุดประสงค์เพื่อเน้นให้เหตุการณ์/การกระทำมีความสำคัญหรือมีน้ำหนักน่าสนใจมากขึ้น กริยาเรียงในลักษณะนี้มักปรากฏในบริบทที่เป็นภาษาพูดหัวข่าว (จุมพล ฉายวัฒนา และ อัญชลี สิงห์น้อย, 2552) เช่น

ไทย <u>ส่งออก</u> ข้าวรายใหญ่ของโลก	(<u>ส่ง</u> ข้าวออก...)
ตำรวจ <u>ยิง</u> รวมือปืนดัง	(ตำรวจ <u>ยิง</u> มือปืนดัง <u>ร่ว</u>)
<u>เผา</u> อาคารของศูนย์ไอทีอป	(<u>เผา</u> อาคารของศูนย์ไอที <u>อป</u>)

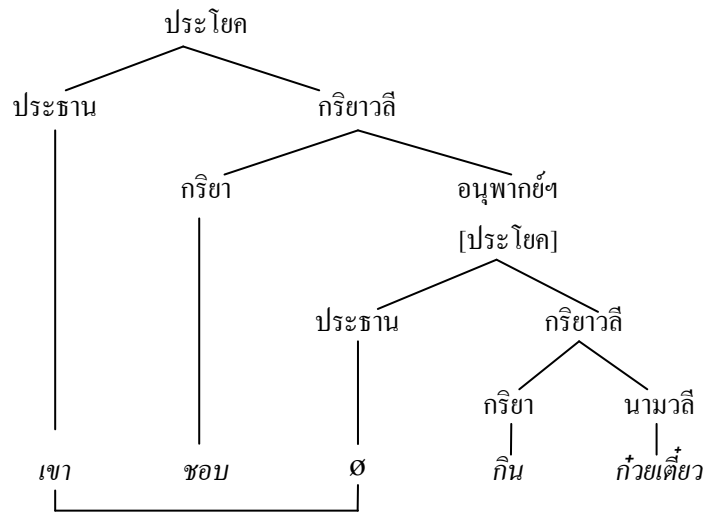
กริยาเรียงที่ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ในลักษณะนี้บางชุดได้ เปลี่ยนแปลงต่อโดยผ่านกระบวนการกลายเป็นคำศัพท์ (lexicalization) มีความหมาย เปลี่ยนเป็นในลักษณะที่เกิดความหมายใหม่ในลักษณะเดียวกันกับการเกิดคำประสม โดยทั่วไป เช่น ส่งออก (export) นำเข้า (import) ฯลฯ

ประการที่สอง ด้วยเหตุที่กริยาประสมหรือกริยาซ้อนบางคำมีที่มาจากกริยาเรียง เช่น คิดถึง ดูถูก หกล้ม ฯลฯ ชุดกริยาดังกล่าวจึงมีความกำกวม สามารถเป็นได้ทั้งกริยาเรียงหรือ กริยาประสม/กริยาซ้อน ซึ่งจะต้องอาศัยบริบทประกอบในการตีความด้วยตลอด เช่น หากเกิด ในบริบท เช่น เขาคิดถึงแต่เรื่องนี้ เขาถูกแล้ว (ไม่ใช่คิด) แก้วน้ำ หกล้ม ลงมา ฯลฯ จะต้อง ตีความว่าแต่ละชุดกริยาเป็นกริยาเรียงประเภทใดประเภทหนึ่งดังที่แสดงไว้ข้างต้น

3.4 กริยาเรียงที่เป็นประโยคต่างระดับ (กริยาหลัก-กริยาอนุพากย์)

กริยาเรียงที่เป็นประ โยคต่างระดับหมายถึงชุดกริยาที่ประกอบด้วยกริยาหลัก ของประโยคหลัก (main clause) และกริยาของอนุพากย์เติมเต็ม (verbal complement) ที่มี ประชานร่วมกัน ปรากฏเรียงต่อกันได้กริยาวลีเดียวกัน โดยกริยาอนุพากย์ทำหน้าที่เป็น

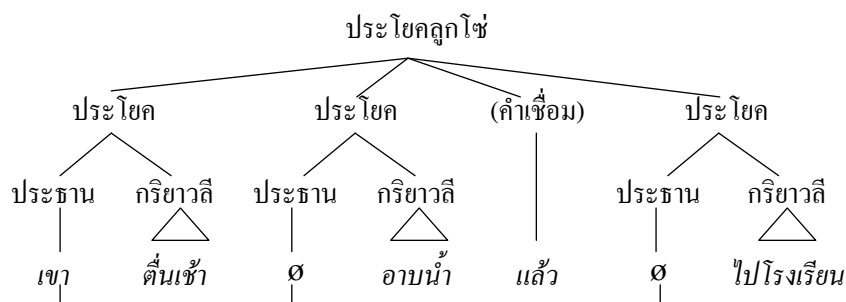
เสมือนกรรมของกริยาหลัก กริยาอนุพากย์เติมเต็มจึงอยู่ในระดับไวยากรณ์ที่ต่ำกว่ากริยาของประโยคหลัก ตัวอย่างกริยาเรียงประเภทนี้ เช่น *เขาชอบกินก๋วยเตี๋ยว เขาลืมล้างจาน ฯลฯ* มีโครงสร้างและวากยสัมพันธ์แสดงได้ดังแผนภูมิ

ในเชิงอรรถศาสตร์ กริยาเรียงประเภทนี้แสดงเหตุการณ์หลักและเหตุการณ์รองที่ปรากฏเรียงต่อกันโดยไม่จำกัดเวลา เหตุการณ์หลักเป็นกลุ่มกริยาที่แสดงทัศนภาวะ (modality) ของประธานที่มีต่อเหตุการณ์ รองที่แสดงด้วยอนุพากย์เติมเต็ม กริยาแสดงทัศนภาวะแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เจตคติ (modal attitude) เช่น ความประสงค์ (*อยาก ชอบ มัก ต้องการ ฯลฯ*) ความจำเป็น (*ยอม ฯลฯ*) ความพยายาม (*พยายาม เพียร ลอง ฯลฯ*) ความตั้งใจ (*ตั้งใจ มุ่ง จงใจ คิด ฯลฯ*) ฯลฯ และการณ์ดำเนิน (aspectuality) เช่น การเริ่ม (*เริ่ม ลงมือ ฯลฯ*) การสิ้นสุด (*หยุด งค เลิก ฯลฯ*) ความต่อเนื่อง (*ยัง คง ฯลฯ*) ความสำเร็จ (*ได้ จัดการ ฯลฯ*) ความล้มเหลว (*ลืม ขี้เกียจ ฯลฯ*) ฯลฯ ตัวอย่างเช่น *อยากกินก๋วยเตี๋ยว ย่อมทำทุกอย่าง พยายามหาของ มุ่งทำงาน เริ่มสร้างบ้าน หยุดเรียน ยังอยู่ที่บ้าน ได้เป็นนายอำเภอ ลืมทำการบ้าน ฯลฯ*

3.5 กริยาเรียงที่เป็นประโยคลูกโซ่ (ประโยค₁-ประโยค₂-...)

กริยาเรียงในลักษณะประโยคลูกโซ่ หมายถึง ชุดกริยาที่ประกอบด้วยกริยาแท้หรือกริยาวลีเรียงต่อกัน ซึ่งต่างก็ทำหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์เป็นกริยาหลักหรือภาคแสดงของประโยคที่มีมากกว่าหนึ่งประโยคปรากฏเรียงต่อกัน โดยมีประธานร่วมกัน เพื่อแสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน เช่น เขาอาบน้ำนอน เขาชักผ้าตาก เขาทำการบ้านอ่านหนังสือ มะม่วงสุกเน่า ฯลฯ กริยาเรียงในลักษณะนี้พบเป็นจำนวนไม่น้อยที่มีกริยาปรากฏร่วมกันได้มากกว่าสองคำ เช่น เขาตื่นเข้าอาบน้ำกินข้าวไปโรงเรียน สามารถมีคำเชื่อมรวมความ เช่น แล้ว ปรากฏได้ เช่น เขาอาบน้ำแล้วนอน เป็นต้น ไวยากรณ์ของชุดกริยาประเภทนี้จึงเป็นกลุ่มประโยคที่มีความสัมพันธ์กัน หรือที่เรียกว่าเป็นในระดับสัมพันธ์สารแบบง่ายไม่ซับซ้อน โครงสร้างและวากยสัมพันธ์ของประโยคลูกโซ่แสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

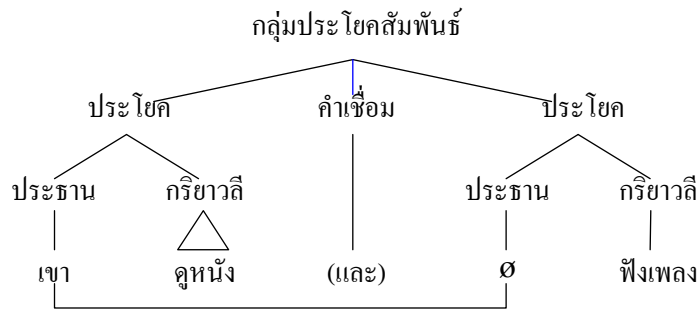

ในเชิงอรรถศาสตร์ กริยาเรียงประเภทนี้เป็นลำดับของเหตุการณ์^๑ ที่มักปรากฏต่อเนื่องกัน (หรืออาจเกิดทับซ้อนกันบ้าง) ซึ่งปรากฏอยู่บ่อยๆ ในชีวิตประจำวัน สามารถคาดเดาได้ เหตุการณ์ที่ไม่ค่อยเกิดเป็นลำดับจะไม่ค่อยพบเป็นกริยาเรียงประเภทนี้ หรือหากนำมาเรียงต่อเนื่องกันจะดูแปลก เช่น เขาอาบน้ำสร้างบ้าน เขานอนหลับกิน เขาทำการบ้านชุดคิน ฯลฯ เป็นต้น

3.6 กริยาเรียงที่เป็นกลุ่มประโยคสัมพันธ์ (ประโยค-ประโยค-...)

กริยาเรียงที่เป็นกลุ่มประโยคสัมพันธ์หมายถึงชุดกริยาที่ประกอบด้วยกริยาแท้หรือกริยาวลีเรียงต่อกัน ซึ่งต่างก็ทำหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์เป็นกริยาหลักของประโยค โดยมีประธานร่วมกัน เพื่อแสดงเหตุการณ์^๑ ที่มากกว่าหนึ่งเหตุการณ์^๑ ที่เกิดพร้อมในช่วงเวลา

เดียวกัน เช่น เขาดูหนังฟังเพลง เขากินเหล้าสูบบุหรี่ เขาทำอะไร'ไถนาทุกวัน ฯลฯ สามารถมีคำเชื่อมรวมความ เช่น คำว่า และ ปรากฏได้ เช่น เขาดูหนังและฟังเพลง เป็นต้น ไวยากรณ์ของกริยาเรียงประเภทนี้จึงนับเป็นในระดับสัมพันธ์สารเช่นเดียวกันกับประโยคลูกโซ่ มีโครงสร้างและวากยสัมพันธ์แสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ในเชิงอรรถศาสตร์ กริยาเรียงประเภทนี้เป็นการรวมเหตุการณ์ๆ ที่มักเกิดในเวลาเดียวกันโดยเป็นปกติ ไม่ขัดแย้งกัน หรือหากไม่ใช่ในเวลาตรงกันก็เป็นช่วงเวลาเดียวกันได้ในหลายลักษณะ เช่น วัน เดือน หรือปีเดียวกัน เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น เธอสวยฉลาด เขาอ่านหนังสือทำการบ้านทุกวัน เขาชื่นหนังสือเล่มใหม่ได้ทุกเดือน เขากินเที่ยวตลอดเวลา ฯลฯ

อนึ่ง กริยาเรียงประเภทนี้พบเป็นปกติในคำเรียกรสชาติในภาษาไทยด้วยเช่นกัน เช่น ฝรั่งหวานกรอบ นมตรามะลิขาวข้นหวานมัน มะม่วงหอมหวานอร่อย (ดูรายละเอียดจาก สุพัตรา จิรนนทนากรณ์ และอัญชลี สิงห์น้อย, 2553)

4 สรุปและอภิปรายผล

ภาษาไทยมีลักษณะเด่นที่เป็นปรากฏการณ์ของชุดกริยาหรือการปรากฏเรียงต่อกันของคำกริยาหรือกริยาวลีโดยไม่มีคำเชื่อม ในลักษณะที่หลากหลายจัดแบ่งได้เป็นกริยาเรียงต้นแบบและกริยาเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบ กริยาเรียงต้นแบบมีกริยาทุกคำร่วมทำหน้าที่วากยสัมพันธ์เป็นกริยาหลักหรือภาคแสดงของประโยคเดียวกัน ซึ่งเป็นภาคแสดงที่ซับซ้อนอาจแบ่งได้เป็นลักษณะต่างๆ ตามความสัมพันธ์ของความหมาย ได้แก่ กริยาเรียงร่วมสร้างความ กริยาเรียงแสดงทิศทาง กริยาเรียงแสดงอากัปกริยา กริยาเรียงแสดงเจตนา กริยาเรียง

แสดงความประสงค์ และกริยาเรียงแสดงผล ส่วนกริยาเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบมีกริยาคำหนึ่งทำหน้าที่เป็นกริยาแท้และกริยาคำอื่นไม่ใช่กริยาแท้ เกิดหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีลักษณะไวยากรณ์เด่นในหลายลักษณะ ได้แก่ กริยาเรียงที่มีกริยาทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ เช่น เป็นกริยาวิเศษณ์ กริยาช่วย คำบุพบท และคำบ่งนำอนุพจน์เติมเต็ม กริยาเรียงที่เป็นสัมพันธกริยา และภาคแสดงกริยา กริยาเรียงที่เป็นหน่วยประกอบคำ กริยาเรียงที่เป็นประโยคต่างระดับ กริยาเรียงในลักษณะประโยคลูกโซ่ และกริยาเรียงในลักษณะกลุ่มประโยคสัมพันธอื่น

แม้ว่าการวิเคราะห์ชุดกริยาในลักษณะต่างๆ จะกระทำระหว่างกริยา 2 คำเป็นหลัก แต่ในการใช้ภาษาในสถานการณ์จริงเราจะพบชุดกริยาที่ซับซ้อน ประกอบด้วยกริยาหลายคำเรียงต่อกัน เราก็ยังสามารถอาศัยความสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการพิจารณาว่าเป็นโครงสร้างและวากยสัมพันธ์ในลักษณะใด ยกตัวอย่างเช่น ชุดกริยา นำมาวางซ้อนกันเป็นสัญลักษณ์ พิจารณาได้ว่าประกอบด้วยกริยาทั้งสิ้น 5 คำ คือ นำ มา วาง ซ้อน และเป็น โดยชุดแรก นำ-มาวาง มี นำ และ มาวาง สัมพันธ์ทางความหมายแบบร่วมสร้างความชุดที่สอง มา-วาง มี มา แสดงทิศทางของ วาง ชุดที่สาม วาง-ซ้อนกัน มีกริยา วาง สัมพันธ์กับซ้อน ในลักษณะกริยาเรียงแสดงเจตนา และชุดที่สี่ ซ้อนกัน-เป็นสัญลักษณ์ มีคำว่า เป็นเป็นเจตนาของ ซ้อน นับเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นกริยาเรียงต้นแบบทั้งสิ้น เหล่านี้เป็นต้น

ด้วยสาเหตุที่กริยาบางกลุ่ม เช่น กริยาแสดงทิศทางสามารถปรากฏได้ทั้งในกริยาเรียงต้นแบบและกริยาเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบลง จึงมีการตีความได้มากกว่าหนึ่งรูปแบบ เช่น กลับไปแก้แค้น อาจตีความได้เป็นทั้ง กลับ-ไป และ ไป-แก้แค้น ซึ่งในลักษณะแรกเป็นกริยาเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบ โดยมี ไป เป็นกริยาวิเศษณ์แสดงทิศทางของ กลับ ซึ่งเป็นกริยาแท้ และในลักษณะหลังเป็นกริยาเรียงต้นแบบ โดยมีกริยาแท้ ไป เป็นทิศทางของ แก้แค้น ซึ่งเป็นกริยาแท้ เหล่านี้เป็นต้น

นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงหน้าที่ที่เกิดขึ้นกับคำกริยาแต่ละคำนั้นไม่เหมือนและไม่เท่ากัน ยกตัวอย่างเช่น คำว่า แล้วย เปลี่ยนแปลงไปเป็นกริยาช่วยบ่งกาลที่ชัดเจน ไม่พบปรากฏทั่วไปในสถานะที่เป็นกริยาแท้ทำหน้าที่เป็นกริยาหลักของประโยค ในขณะที่คำ เช่น จาก และ ถึง ที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นคำบุพบทบ่งถึงสถานที่ (เช่น เขามาจากบ้าน) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ยังไม่สมบูรณ์ ยังมีพบปรากฏเป็นกริยาแท้ได้โดยทั่วไป (เช่น เขาจากบ้านมา)

เช่นเดียวกันนี้ คำว่า *ให้* เปลี่ยนแปลงไปทำหน้าที่ในการบ่งนาผู้รับและผู้รับประโยชน์ (เช่น *เขาส่งของให้เธอ เขาส่งบ้านให้เธอ*) ซึ่งแตกต่างไปจากความหมายที่เมื่อปรากฏเป็นกริยาแท้ (เช่น *เขาให้เงินลูก*)

งานวิจัยนี้มีผลการศึกษาแตกต่างจากงานวิจัยที่คล้ายกันที่ผ่านมา เช่น Iwasaki (1989) ซึ่งกล่าวว่าภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้กลวิธีต่างกันในการเพิ่มเนื้อหาเข้าไปในประโยค ในขณะที่ภาษาอังกฤษนิยมใช้บุพบทวลีในการเพิ่มเนื้อหา และนิยมใช้ภาคแสดงเดี่ยว แต่ภาษาไทยนิยมใช้หน่วยสร้างกริยาเรียงในการเพิ่มเนื้อหาและนิยมใช้ภาคแสดงที่ซับซ้อน แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดแบบสถิต (static) ไม่ใช่แบบพลวัต (dynamic) ซึ่งถ้ามองในเชิงพลวัตที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์น่าจะได้อธิบายว่า ทั้งสองภาษาใช้วิธีการที่ไม่ได้แตกต่างกันเท่าใดนัก คำบุพบทในภาษาอังกฤษหลายคำยังคงเหลือหลักฐานไว้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์มาจากคำกริยาและคำนามเช่นเดียวกับภาษาไทย เช่น *across, beside, before, behind, between, inside, in front of* ฯลฯ ซึ่ง Hopper and Traugott (2003) เรียกว่าเป็นบุพบทรอง (secondary prepositions)

นอกจากนี้ งานวิจัยเรื่องชุดกริยาฯ น่าจะเป็นคำตอบต่อประเด็นปัญหาจากงานวิจัยที่ผ่านมา เป็นต้นว่า การวิเคราะห์คุณสมบัตินทางอรรถศาสตร์ที่ใช้เกณฑ์มากกว่าหนึ่งเกณฑ์ซึ่งมีความซ้ำซ้อนกัน เช่น กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (2549) ใช้ทั้งเกณฑ์ที่เป็นความสัมพันธ์ของกริยา 2 ตัว และเกณฑ์ที่เป็นลักษณะของเหตุการณ์ โดยมีการจำแนกเป็นเหตุการณ์เกิดต่อเนื่องกันและเหตุการณ์เกิดพร้อมกัน ในทั้งสองเกณฑ์ งานวิจัยเรื่องชุดกริยาฯ นี้ใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์และความหมายของคำกริยาเป็นหลักควบคู่กันไป แสดงให้เห็นว่า เกณฑ์ที่เป็นลักษณะของเหตุการณ์ (เช่น เหตุการณ์เกิดก่อน-หลัง เกิดพร้อมกัน ไม่จำกัดเวลา ฯลฯ) ไม่สามารถจำแนกกริยาเรียงต้นแบบออกจากกริยาเรียงที่มีความเป็นต้นแบบลดลงได้ และจากการที่กริยาเรียงต้นแบบในงานวิจัยเรื่องชุดกริยาฯ ถูกจำกัดความไว้ไม่รวมกริยาที่ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์นั้น ทำให้ผลการวิเคราะห์แตกต่างจากงานของกิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา ซึ่งรวมเอาหน่วยสร้างกริยาเรียงบางลักษณะที่น่าจะพิจารณาเป็นคำไวยากรณ์หรือเป็นประโยคต่างระดับกัน ให้ปรากฏรวมอยู่ในกริยาเรียงต้นแบบด้วย

การวิเคราะห์ในบางประเด็นจากงานวิจัยที่ผ่านมาที่เปิดเป็นประเด็นปัญหาไว้ เช่น คำกริยาที่ต้องการส่วนเติมเต็มมีลักษณะที่ชัดเจนเป็นอย่างไร หรือคำกริยา ใ้ ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนว่าเป็นคำกริยาหรือเป็นคำบุพบท ตลอดจนกริยาเรียงที่ไม่ใช่ต้นแบบนั้นสามารถพิจารณาเป็นลักษณะไวยากรณ์ใดได้บ้าง ฯลฯ นั้น งานวิจัยเรื่องชุดกริยาฯ นี้มีการอธิบายซึ่งเป็นคำตอบต่อประเด็นปัญหาดังกล่าวในมุมมองเชิงประวัติและหมวดหมู่ที่ทับซ้อน จึงเชื่อว่าน่าจะเป็นคำตอบต่อประเด็นปัญหาและข้อขัดแย้งได้ กล่าวคือ เนื่องจากคำกริยาดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงหมวดหมู่จากหน่วยศัพท์ (คำนามและคำกริยา) ไปเป็นหน่วยไวยากรณ์นั้น มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ไม่สามารถตัดขาดจากกันได้ ณ จุดใดๆ ซึ่งกริยาแท้ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปเป็นคำไวยากรณ์จะอยู่บริเวณที่ทับซ้อนกันของหมวดหมู่ (fuzzy boundary) ทำให้คำนั้นๆ ไม่ชัดเจนในเรื่องของหน้าที่ เนื่องจากยังมีคุณสมบัติเดิมอยู่ในขณะที่รับเอาคุณสมบัติใหม่เข้ามาด้วย และจากการทำงานวิจัยที่ผ่านมายังไม่สามารถให้คำตอบได้อย่างชัดเจนว่าชุดกริยาที่ไม่ใช่กริยาเรียงต้นแบบนั้นสามารถพิจารณาเป็นหน่วยสร้างไวยากรณ์ในลักษณะใดได้บ้างนั้น งานวิจัยเรื่องชุดกริยาฯ นี้ก็ได้ให้คำตอบไว้ในขอบเขตของหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีความเป็นต้นแบบลดลง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ในการพิจารณาวิเคราะห์กริยาเรียงออกเป็นกริยาเรียงต้นแบบและกริยาเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบนั้น นอกจากจะอาศัยคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และปฏิบัติศาสตร์หรือปริบทเป็นข้อมูลที่สำคัญแล้ว ยังต้องมีการพิจารณาวิเคราะห์โดยอยู่บนพื้นฐานกรอบความคิดแบบลักษณะภาษาและเชิงประวัติ (typological and diachronic perspective) เช่น แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์และหมวดหมู่ไวยากรณ์ที่เหลื่อมซ้อนกันอีกด้วย เนื่องจากกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงนั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงจากกริยาแท้กลายเป็นคำไวยากรณ์ชนิดต่างๆ อันเป็นสาเหตุให้เกิดความกำกวมไม่ชัดเจนของหน้าที่คำกริยาที่กำลังอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงหมวดหมู่ ซึ่งอยู่ในสภาวะที่ทั้งยังคงคุณสมบัติของหมวดหมู่เดิม คือความเป็นกริยาแท้และรับคุณสมบัติของหมวดหมู่ใหม่ (ความเป็นคำไวยากรณ์) เข้ามาด้วย ประเด็นนี้จึงเป็นสาเหตุของกรณีที่เรียกว่า “ข้อขัดแย้ง” ดังที่ปรากฏในงานวิจัยที่ผ่านมา แนวความคิดทางไวยากรณ์ที่เป็นแบบลักษณะภาษาเชิงประวัติดังกล่าวน่าจะเป็นแนวทางของคำตอบได้ดีที่สุดแนวทางหนึ่ง

ดังที่ DeLancey (1997, น. 55) ได้เสนอไว้ว่า เราจะเข้าใจพฤติกรรมของหมวดหมู่คำได้ดีกว่า หากพิจารณาในกรอบของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์แทนที่จะพิจารณาว่าหมวดหมู่ไวยากรณ์จะต้องชัดเจนและตายตัวเหมือนกับที่เคยพิจารณากันมาตลอด

เชิงอรรถ

¹ กริยาแท้ (finite verb) มีคุณสมบัติดังนี้ (Givón, 2001)

- 1) เป็นคำที่มีความหมายสมบูรณ์ (lexical words)
- 2) สามารถเป็นแก่นความและไวยากรณ์ (semantic and syntactic core) ของประโยคได้นั้นคือเป็นภาคแสดงของประโยค
- 3) สามารถมีประเภททางไวยากรณ์ เช่น กริยาช่วย กริยาวิเศษณ์ คำปฏิเสธ ฯลฯ มีความเป็นอิสระ (independent)

² กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization) เป็นการเปลี่ยนแปลงของหน่วยคำตามกาลเวลาจากคำศัพท์ (lexical items) ในหมวดหมู่ไวยากรณ์หลัก ซึ่งมักได้แก่คำนามและคำกริยา ไปสู่มวลหมู่ไวยากรณ์อื่นที่เป็นคำไวยากรณ์ ทั้งที่มีปรากฏอยู่แล้วหรือไปเป็นหมวดหมู่ไวยากรณ์ใหม่เกิดขึ้นมาในภาษา กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์เริ่มจากปรากฏการณ์ที่หน่วยคำไปปรากฏใช้ใน โครงสร้างที่เป็นบริบทเฉพาะบ่อยครั้ง ต่อมาความหมายเดิมของคำนั้นเกิดเลือนลง (semantic bleaching) หรือเกิดการกลายจากความหมายดั้งเดิมเป็นเชิงอุปถัมภ์ (metaphoric change of prototypes) คำนั้นจึงสูญเสียคุณสมบัติของการเป็นสมาชิกของหมวดหมู่เดิม จนกระทั่งคำนั้นนำไปใช้กับโครงสร้างเดิมไม่ได้อีกต่อไป คำดังกล่าวจึงสิ้นสุดลงที่หมวดหมู่อื่นหรือเกิดเป็นหมวดหมู่ใหม่ขึ้นมา ทำให้ต้องมีการวิเคราะห์ใหม่ และผลที่ตามมาคือการลดรูปหน่วยคำหรือหน่วยเสียง (Givón, 1986; DeLancey, 1997; Hopper & Traugott, 2003)

³ กริยาหลักรับอนุพจน์เดิมเต็มเป็นกริยาที่ปรากฏใน 3 กลุ่มความหมายเท่านั้นคือ กริยาทัศนภาวะ (modality verbs) กริยาบังคับกระทำ (manipulation verbs) และกริยารับรู้ปริชานและถ้อยคำ (perception cognition and utterance verbs) (Givón, 2001)

เอกสารอ้างอิง

- กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา. (2549). หน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบในภาษาไทย. ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. *หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย*, 66-173.
- จรัสดาว อินทรทัศน. (2539). กระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำบุพบทในภาษาไทย. *ภาษาและภาษาศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1(1)*, 1-20.
- จุมพล ฉายวัฒนา และอัญชลี สิงห์น้อย. (2551). หน่วยสร้างแยกส่วนกริยา-กรรมในพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์รายวัน. *Proceedings นเรศวรวิจัย ครั้งที่ 4: การบริหารนวัตกรรม 28-29 กรกฎาคม 2551*, 198-205.
- ละอ้อน หาระบุตร. (2528). การศึกษาความสัมพันธ์ของคำกริยา 2 คำที่เรียงกันในประโยคภาษาไทย. *ภาษา 2(2)*, 68-75.
- นววรรณ พันธุเมธา. (2510). *โครงสร้างของหน่วยแก่นของกริยาลี*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยาใจ ชูวิชา. (2536). *ความเป็นประโยคของหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ดุฎิบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด.
- สุดา รั้งภูพันธ์. (2536). *กริยารอง ไป และ มา ในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา จิรนนทนากรณ์ และอัญชลี สิงห์น้อย. (2553). คำเรียกรสของกลุ่มชาติพันธุ์ไทในเขตภาคเหนือตอนล่าง: กรณีศึกษาในแนวบรรดาศาสตร์ชาติพันธุ์. *เอกสารประกอบการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยา ครั้งที่ 9 ปาก-ท้อง ของกิน: จริยธรรมและการเมืองเรื่องอาหารการกิน 25-27 มีนาคม 2553 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)*, 142-167.
- โสภารวรรณ แสงไชย. (2536). *กริยารอง ขึ้น และ ลง ในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อัญชลี สิงห์น้อย. (2551). คำประสมไทย: หมวดหมู่ที่ปรับเปลี่ยน ทับซ้อน และสืบสน.
วารสารภาษาและวัฒนธรรม. 27(2), 23-40.
- DeLancey, S. (1997). Grammaticalization and the gradience of categories: relator nouns and postpositions in Tibetan and Burmese. In J. Bybee, J. Haiman & S. A. Thompson (Eds.), *Essays on language function and language type* (pp. 51-70). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Givón, T. (1984). *Syntax: A Functional Typology Introduction, Vol I*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Givón, T. (1986). Categories and prototypes: Between Plato and Wittgenstein. In C. Craig (Ed.), *Noun classes and categorization* (pp. 77-102). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Givón, T. (1990). *Syntax: A Functional Typology Introduction, Vol II*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Givón, T. (1991). Some substantive issues concerning verb serialization: Grammatical vs. cognitive packaging. In C. Lefebvre (Ed.), *Serial Verbs: Grammatical Comparative and Cognitive Approaches* (pp. 137-184). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Givón, T. (2001). *Syntax*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Hopper, P. J. & Traugott, E. C. (2003). *Grammaticalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Iwasaki, S. (1989). Clausehood and verb serialization in Thai narratives. *Language and Linguistics*. 7(2), 84-130.
- Muansuan, N. (2002). *Verb Complexes in Thai*. Ph.D. Dissertation. Buffalo: University of Buffalo, The State University of New York.
- Rosch, E. (1977). Human categorization. In N. Warren (Ed.), *Studies in crosscultural psychology* (pp. 1-49). London: Academic.

- Rosch, E. (1978). Principles of categorization. In E. Rosch & B.B. Lloyd (Eds.), *Cognition and Categorization*, (pp. 27-48.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Sreecharoensatit, T. (1984). *Conjunct Verbs and Verbs-in-Series in Thai*. Ph.D. Dissertation, Urbana-Champaign: University of Illinois.
- Thepkanjana, K. (1986). *Serial Verb Constructions in Thai*. Ph.D. dissertation. Ann Arbor: University of Michigan.
- Wilawan, S. (1993). *A Reanalysis of So-called Serial Verb Constructions in Thai, Khmer, Mandarin Chinese, and Yoruba*. Ph.D. Dissertation, University of Hawaii.